

Hoofdstuk 3

Sociaal-economische
ontwikkelingen

2016

Midden-Brabant

Cijfers en trends in Vastgoed

3. Sociaal-economische ontwikkelingen

3.1 Inleiding

De economische groei in Midden-Brabant is de laatste jaren iets achtergebleven bij het Nederlandse gemiddelde. In de periode 1996 - 2000 lag de groei 1,4% beneden de landelijke groei en voor de jaren 2000 - 2003 was dit 0,4%. In 2004 en in 2005 bleef de groei, van de economie in Midden-Brabant ook onder het landelijke percentage (1,0% resp. 1,25% in Midden-Brabant tegen 1,25% resp. 1,5% in Nederland). Het gaat weliswaar steeds beter in Midden-Brabant, maar de economische groei blijft achter bij het landelijke gemiddelde en vooral ook bij Zuidoost-Brabant.

De productiestructuur verklaart de achterblijvende groei slechts ten dele. De sector commerciële dienstverlening bepaalt voor 41,5% het bruto regionaal product, de industriesector heeft hierin samen met de bouw een aandeel van 24%. Landelijk zijn deze percentages respectievelijk 46,1% en 19,2%, wat betekent dat Midden-Brabant een sterkere positie in de industrie heeft. Dit zou deels de achterblijvende groei van de economie kunnen verklaren, omdat de industrie immers sterk conjunctuurgevoelig is. De productiestructuur bepaalt een positief verschil van 0,2% in de periode 1996 - 2000 en een negatief verschil van 0,2 in de jaren van economische teruggang na 2001.

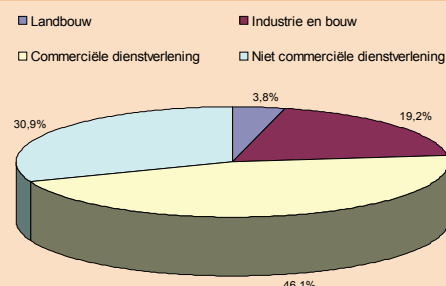
Opmerkelijk is, dat de arbeidsproductiviteit in Midden-Brabant met 58.000 euro per arbeidsplaats 7,5% lager ligt dan het provinciale gemiddelde. Een verklarende factor kan ook hier de productiestructuur zijn. Midden-Brabant verdient een groot deel van haar inkomen in de niet commerciële dienstverlening, een relatief arbeidsintensieve sector. Een andere verklarende factor moet gezocht worden in de positie van de landbouw. Ten gevolge van ziektes onder varkens en pluimvee is de productie van de sector landbouw sterk afgenomen.

De industrieën die voorheen het beeld bepaalden in de regio, de textiel-industrie, leerindustrie en voedingsmiddelenindustrie, hebben de afgelopen jaren aan betekenis ingeboet. Dat wil zeker niet zeggen, dat deze bedrijfstakken verdwenen zijn. Innovaties, gebruik maken van nieuwe product – marktcombinaties en samenwerking met andere bedrijfstakken hebben er voor gezorgd, dat deze kwaliteiten van de regio nog steeds toekomstperspectief hebben. Voor de metaalindustrie en machinebouw geldt, dat dankzij specialisatie en toepassing van informatie- en communicatietechnologie veel bedrijven het hoofd boven water hebben kunnen houden. In de opgaande conjunctuur kunnen zij een sterke marktpositie verwerven. Voorbeelden hiervan zijn Van Doorne Transmissie, Machinefabriek Bewo, Tilburgse Machinefabriek, Van Sprang & Moonen, en andere.

3.2 Logistiek

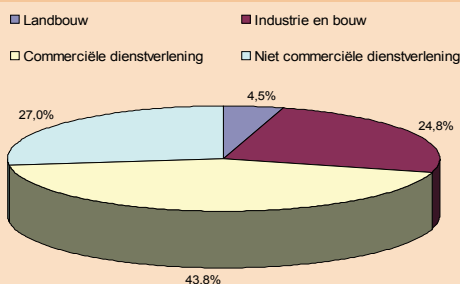
De belangrijkste verandering in de economische structuur betreft echter de logistieke sector. De ontwikkeling van de Barge Terminal Tilburg aan het einde van de vorige eeuw, voor de distributie van containers, heeft een impuls gegeven aan de transportsector. Het aandeel van de sector in de

Productiestructuur Nederland

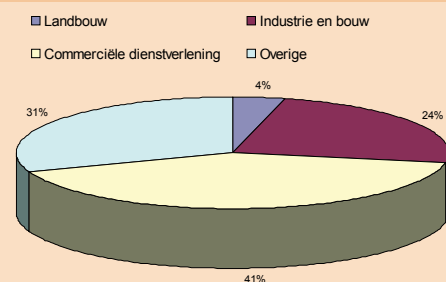
Bron: zakboek.economie-in-brabant.nl, 2005

Productiestructuur Noord-Brabant

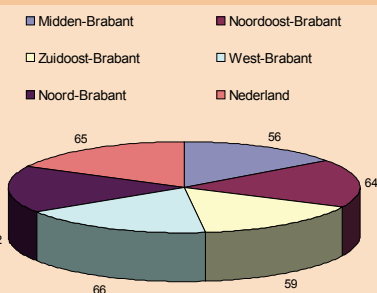
Bron: zakboek.economie-in-brabant.nl, 2005

Productiestructuur Midden-Brabant

Bron: zakboek.economie-in-brabant.nl, 2005

Arbeidsproductiviteit (*1.000 euro per fte)

Bron: zakboek.economie-in-brabant.nl, 2005

totale werkgelegenheid bedraagt inmiddels ongeveer 8%. Logistieke bedrijven als Schenker, Versteijnen, Saan en Ingram, maar ook aanverwante ondernemingen, zoals uit de verpakkingsindustrie (SCA, Panhuijsen en Kraan) en distributiecentra (Albert Heijn, Schuitema, Sony), hebben de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de regio en bieden perspectief. Eén van de clusters in het Innovatieprogramma Midden-Brabant is Logistiek, waarbij vooral wordt gedacht aan Value Added Logistics, ICT en relaties met andere speerpuntsectoren.

3.3 Bevolking

De 13 gemeenten in Midden-Brabant hadden eind 2005 samen 451.085 inwoners. Daar hebben de gemeenten Tilburg en Waalwijk het grootste aandeel in. Tilburg verwelkomde in januari 2006 de 200.000 ste inwoner, Waalwijk telt ongeveer 46.000 inwoners.

De bevolkingsdichtheid in Midden-Brabant bedraagt 500 personen per km², wat hoger is dan in Noord-Brabant (490 personen per km²) en in Nederland (486 personen per km²). De gemeenten Alphen-Chaam en Baarle-Nassau hebben het kleinste inwonersaantal (samen circa 16.000).

De afgelopen 10 jaar is de bevolking in Midden-Brabant met 6,6% gestegen. Provinciaal ligt dit percentage op 5,9%, landelijk op 5,7%. Het verschil is te wijten aan het feit, dat het vestigingsoverschot in Midden-Brabant iets hoger ligt dan elders. Ook is de bevolking iets minder vergrijsd dan in de rest van de provincie en in Nederland (grijze druk respectievelijk 21,5% voor Midden-Brabant, 22,5% voor Noord-Brabant en 22,8% voor Nederland). De verwachting is, dat de groei van de bevolking van Midden-Brabant de komende jaren voorloopt op de nationale bevolkingsgroei (een groei van 3,2% resp. 2,1% tussen 2004 en 2010). Het vestigingsoverschot zal in deze jaren toenemen met waarschijnlijk ook het gevolg dat de vergrijzing zich aan de nationale trend zal aanpassen.

De leeftijdsopbouw van de bevolking in Midden-Brabant wijkt weinig af van het landelijke beeld. Het aandeel ouderen in Midden-Brabant (70-plussers) is iets lager dan landelijk (9,1% tegen 9,9%). Verder is de leeftijdsgroep 10 - 30 jaar in Midden-Brabant een tikkeltje oververtegenwoordigd en is de categorie 30 - 50 jaar iets ondervertegenwoordigd. Groot zijn deze verschillen echter niet. Over het algemeen kan er gezegd worden, dat de bevolking steeds ouder wordt. In Midden-Brabant is tussen 2000 en 2005 het aantal 70-plussers met circa 12% gestegen, landelijk was dit percentage 6,8%. Het aantal 0 - 10 jarigen daalde in deze periode echter met 1,3%. Landelijk was in deze leeftijdsgroep wel een lichte stijging van 0,7% waarneembaar.

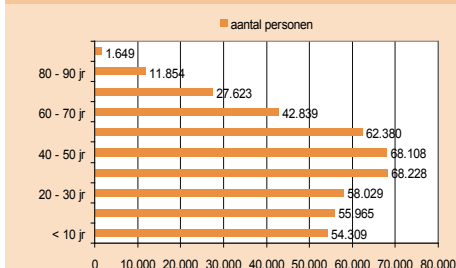
De vergrijzing en ontgroening van de bevolking gaan de komende jaren een grote invloed uitoefenen op de samenstelling van de (beroeps)-bevolking en op de noodzakelijk aanwezige voorzieningen en de woningbouw.

Eind 2005 wonen er in de regio Midden-Brabant circa 15 duizend mensen met een niet-Nederlands nationaliteit. Dit is 3,3% van de totale bevolking. Landelijk is dit percentage iets hoger, namelijk 4,3%. Meer dan de helft (58,5%) van deze personen heeft een Westerse nationaliteit (anders dan de Nederlandse). Tussen 2000 en 2005 groeide het aantal niet-Nederlanders met circa 7%.

Barge terminal in Tilburg

Leeftijdsopbouw Midden-Brabant 2005

Bron: CBS, 2005

Prognose ontwikkeling bevolking

	Nederland	Noord-Brabant	Midden-Brabant
2004	16.313.000	2.415.000	448.830
2005	16.411.000	2.422.000	451.085
2006	100,6%	100,5%	101,0%
2007	101,0%	100,8%	101,6%
2008	101,3%	101,1%	102,1%
2009	101,7%	101,4%	102,7%
2010	102,1%	101,7%	103,2%

Bron: bewerking van EIM, Etin Adviseurs, 2005.
zakboek.economie-in-brabant.nl

Ontwikkeling beroepsbevolking (*1000)
(2004 = 100)

	2004	2005	2010
N-Brabant	1.132	103,3%	109,0%
M-Brabant	213	104,5%	112,4%
Breda	81	101,7%	111,0%
Tilburg	93	101,5%	110,9%
Den Bosch	65	100,3%	104,6%
Eindhoven	98	101,2%	108,5%
Helmond	39	100,6%	107,0%
B5	376	106,3%	113,1%

Bron: bewerking van EIM, Etin Adviseurs, 2005.
zakboek.economie-in-brabant.nl

Huishoudens samenstelling in 2005 in %

	Nederland	Noord-Brabant	Midden-Brabant
1 persoon	34,0%	30,2%	31,9%
2 p zonder kind	29,8%	32,0%	30,7%
2 p met kind	35,7%	37,8%	37,4%

Bron: CBS

In Midden-Brabant verschilt de samenstelling van de huishoudens met het landelijke beeld. In 2005 is het percentage éénpersoonshuishoudens in Midden-Brabant aanzienlijk lager (31,9% tegen 34,5%) en het aandeel meerpersoonshuishoudens met en zonder kinderen is beduidend hoger (68,4%, resp. 65,5%). In de kleinere landelijke gemeenten, waaronder kerkdorpen zoals in de gemeente Aalburg, wonen over het algemeen grotere gezinnen dan in stedelijke gebieden.

Het aantal huishoudens zal de komende jaren blijven stijgen, ondanks de beperkte toename van de bevolking. In Midden-Brabant zal het aantal huishoudens tot 2020 met 15,7% stijgen: dit is een hoger percentage dan de gemiddelde huishoudentoe name van 11,4% in geheel Nederland.

De verdunning van de huishoudens zorgt voor een grotere druk op de woningmarkt.

3.4 Beroepsbevolking

Eind 2005 bedraagt de beroepsbevolking van Midden-Brabant 213.366 personen, waarvan 58,4% man en 41,6% vrouw. De bruto participatiegraad bedraagt 68,2%: dit is iets lager dan het landelijk gemiddelde (68,6%).

De afgelopen 5 jaar is de beroepsbevolking regionaal (6,1%) sterker gestegen dan nationaal (4,6%). Ook tot 2010 wordt een grotere toename (12,4%) dan landelijk en provinciaal verwacht.

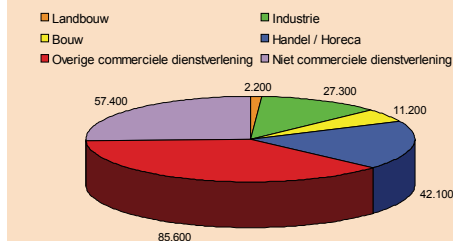
De opleidingsgraad van de beroepsbevolking in de regio Midden-Brabant en Nederland is nagenoeg hetzelfde. De verdeling in opleidingsgraad in Midden-Brabant is 30% lager opgeleiden, 43% middelbaar opgeleiden en 27% hoger opgeleiden. In Nederland is dat respectievelijk 27%, 44% en 29%. Dit is merkwaardig, omdat onder andere de Universiteit van Tilburg met circa 10.000 studenten in deze regio is gevestigd. Kennelijk is er niet voldoende werk voor afgestudeerden in Tilburg en omgeving. De gemeente Tilburg probeert banen te creëren voor deze groep; in plaats van het industriële imago van de stad, wil men de stad aantrekkelijk maken voor alle takken van de dienstverlening. Daar slaagt de gemeente in beperkte mate in, hetgeen te zien is wanneer we Tilburg afzetten tegen andere steden. Weliswaar is de stad aantrekkelijker dan Breda en Eindhoven, maar veel steden in de Randstad scoren nog aanzienlijk beter. (aantrekkelijkheidsindex invoegen)

Het grootste percentage van de beroepsbevolking in Midden-Brabant valt in de leeftijdscategorie 35 - 54 jaar, namelijk 54,2%. Landelijk is dit percentage lager (52,3%). De groep 15 - 34 jaar is minder sterk vertegenwoordigd in Midden-Brabant, 35,7% tegen 37,1% landelijk. Dit is maar een klein verschil, maar door dit feit in combinatie met de leeftijdsopbouw en bevolkingsgroei van de regio, is er sprake van ontgroening.

3.5 Werkgelegenheid

In 2005 bedraagt de werkgelegenheid in Midden-Brabant, gemeten in aantal banen van werknemers, 182.220. Ruim de helft van deze banen is gelegen in Tilburg. Het grootste deel van de beroepdbevolking is werkzaam in de sector niet-commerciële dienstverlening (29,9%). Daarna volgen de sectoren handel/horeca (23,1%) en industrie (19,5%). In Tilburg liggen deze cijfers anders. De niet commerciële dienstverlening ligt op 36,6%, op de tweede plaats de overige commerciële dienstverlening (22,3%) en daarna de industrie (19,7%). Handel en horeca neemt hier 16,1% voor haar

Aantal arbeidsplaatsen naar sector
Midden-Brabant 2005

Bron: CBS, 2005

ROC-SVMT Gebouw aan Stappegoor, Tilburg

Prognose ontwikkeling huishoudens (*1000)
(2005 = 100%)

	Nederland	Noord-Brabant	Midden-Brabant
2005	7.081	1.005	191
2010	103,9%	103,8%	105,7%
2015	108,0%	107,8%	111,2%
2020	111,4%	110,9%	115,7%

Bron: bewerking van EIM, Etin Adviseurs, 2005.
zakboek.economie-in-brabant.nl

Universiteitsgebouw Tilburg

rekening. Op basis van deze cijfers kan gezegd worden, dat de productiestructuur in Midden-Brabant wordt gedomineerd door de niet commerciële dienstverlening. De werkgelegenheid volgt de ontwikkeling van het bruto regionaal product.

De werkgelegenheid in Midden-Brabant is afgenomen ten opzichte van 2004 met circa 1,5%. Landelijk is dit 1%.

3.6 Werkloosheid

In de regio Midden-Brabant is het werkloosheidspercentage lager dan het provinciale gemiddelde (7,3% tegen 8,4%). In 2004 was het werkloosheidspercentage het hoogst, hierna liep dit weer terug. Landelijk is hetzelfde beeld te zien.

Het aantal werkzoekenden steeg in 2005. Waren er in 2004 ongeveer 15.000 niet-werkende werkzoekenden, in het 2005 zijn het er 17.270. Ruim de helft van deze personen is woonachtig in Tilburg.

De werkloosheid in Midden-Brabant is relatief hoog in de leeftijdscategorie 25 - 39 jaar (ruim 31%) en onder personen met een middelbare opleiding (37,7%). Er is nauwelijks een verschil tussen het aantal werkloze mannen en vrouwen (49,9% tegen 50,1%)

3.7 Bedrijvendynamiek

Aan het eind van het derde kwartaal 2005 telde Noord-Brabant 161.161 bedrijfsvestigingen, waarvan 22.060 in Midden-Brabant. Het aantal bedrijven in Midden-Brabant is in 2005 met 4,2% gestegen. Hiermee zit Midden-Brabant op een vergelijkbaar niveau als het landelijke gemiddelde.

Midden-Brabant heeft procentueel gezien minder starters (5,2% in Midden-Brabant tegen 5,5% landelijk) en minder opheffingen en faillissementen dan landelijk (6,1% in Midden-Brabant tegen 6,4% landelijk). Per saldo is de groei van het aantal bedrijven dus gelijk aan het landelijke beeld, waarbij de dynamiek iets lager ligt.

Midden-Brabant is een zeer aantrekkelijke regio voor industriële bedrijvigheid en logistieke bedrijven. Het voordeel van deze regio is dat Rotterdam, de Randstad en Antwerpen dichtbij zijn. Dit komt tot uitdrukking in de positieve migratiecijfers van bedrijven voor Midden-Brabant. Per saldo komen er jaarlijks meer bedrijven naar Midden-Brabant toe, dan dat er vertrekken. Het toetredingsquotum van Midden-Brabant wordt sterk positief beïnvloed door een hoog aantal bedrijfsverplaatsingen in de richting van deze regio. Het percentage immigraties van het totale aantal bedrijven naar Midden-Brabant is 1,5%. Het emigratiepercentage bedraagt 0,7%. Dit zorgt voor een migratiesaldo van 0,8%. Voor geheel Noord-Brabant is dit saldo 0,4%.

Midden-Brabant was in 2005 voor 29 buitenlandse bedrijven de vestigingsregio. Bijna al deze bedrijven (90%) werden gevestigd in de gemeente Tilburg.

3.8 Toekomstscenario's

De verwachtingen met betrekking tot de economische ontwikkeling van de regio Midden-Brabant, kunnen we baseren op de scenario's die het Centraal Planbureau heeft gemaakt op grond van demografische ontwikkelingen en op basis van het tot nu toe gevoerde beleid en de beleidsvoornemens op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Het Centraal

Beveiligingsbedrijf in Oisterwijk

Goed voor de omzet

Nettogroeiquote van bedrijven uitgesplitst naar toetreding en uittreding in procenten, 2005

	Netto groei quota	Toetreding- quota	Uitredings- quota
NL	3,3%	9,7%	6,4%
N-Brabant	3,9%	10,3%	6,4%
M-Brabant	4,2%	10,3%	6,1%

Bron: bewerking van EIM, Etin Adviseurs, 2005.
zakboek.economie-in-brabant.nl

De Tweede Kamer In Kaatsheuvel

Landoppervlakte en bevolkingsdichtheid in 2005

	Bodemgebruik Opp. (km ²)	Bevolking (per km ²)
Nederland	33.783,39	483
Noord-Brabant	4.919,29	490
M-Brabant	902	500

Bron: CBS

Planbureau heeft enkele jaren geleden een aantal scenario's uitgewerkt voor de toekomst. De verschillen in de scenario's komen tot stand dankzij de veronderstelde mate van openheid van de economie, zowel binnen Europa als naar de rest van de wereld. In alle scenario's, ook die waarin de groei de komende decennia voor Nederland beperkt is, wordt de provincie Noord Brabant gezien als uitzondering: de verwachting is dat de behoefte aan terreinen voor bedrijven en kantoren zeker tot 2020 groot blijft.

Niet alleen dankzij de vestiging van meer bedrijven in de provincie, maar eveneens dankzij de relatief grote bevolkingstoename de komende decennia, zal de economie in de provincie blijven groeien. Groei betekent een nog sterkere groei van de vervoersstromen. De economie wordt steeds meer een netwerkeconomie, waarbij productie, assemblage, distributie en onderhoud gescheiden zijn en dus sterke vervoersstromen genereren.

Het beleid van het rijk en van de provincie anticipeert hierop. In de Nota Ruimte wordt de corridorontwikkeling van Breda tot Venlo van grote betekenis geacht en gefaciliteerd. Lokaal is het beleid daarnaast gericht op de ontwikkeling en ondersteuning van complementaire activiteiten.

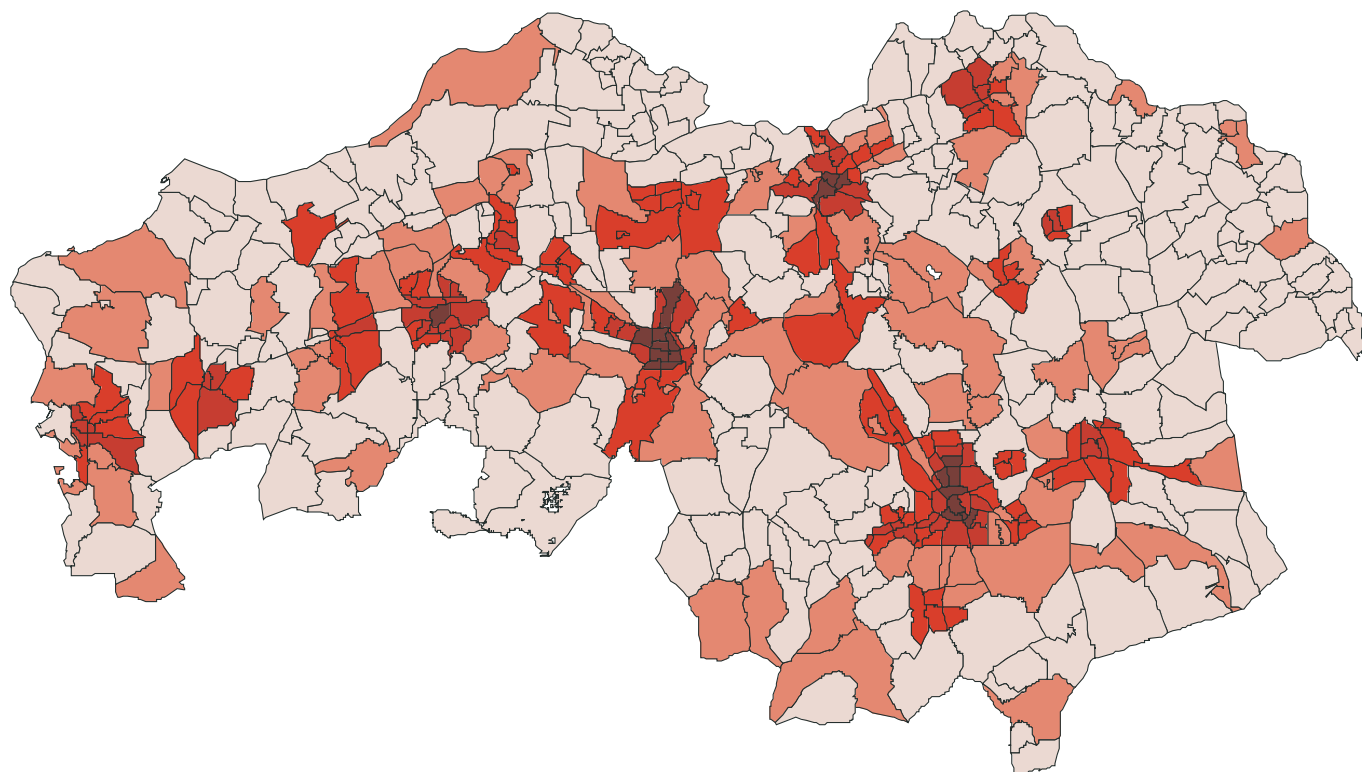
De nadruk in Midden-Brabant op de ontwikkeling van een geavanceerde logistieke sector past in dit beeld.

Goede verbindingen zijn essentieel

Verstedelijkingsgraad Noord-Brabant

Hoe donkerder de kleur hoe meer mensen per km²
Bron: Provincie Noord-Brabant, 2005